

U.1960.906H

H. D. 26. august 1960 i sag I 22/1960

Rigsadvokaten

mod

Niels Preben Wejergang (hrs. Jarding) og Fritz Kristian Nielsen (irs. Carl Madsen).

Retspleje 148.9 Retspleje 332.2 Retspleje 36.1 Retspleje 38.9 Strafferet 25.6

Forhold henført under strfl § 108, stk. 2. Forsvarer havde ej krav på at blive gjort bekendt med alt efterforskningsmateriale. Ej hjemvisning p.g.a. påståede rettergangsfejl.

T havde afgivet forskelligt materiale vedrørende militære forhold til A, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen. Hans påstand om, at hans forhold efter materialets karakter ikke kunne henføres under strfl. § 108, stk. 2, toges ikke til følge. [1] Forsvareren for den under samme sag tiltalte T1 fremsatte efter afslutningen af forundersøgelsen, hvorunder T1 i overensstemmelse med forsvareren ikke havde afgivet forklaring, og senere under domsforhandlingen begæring om at blive gjort bekendt med alt det materiale, der forelå fra et betydeligt antal aflytninger af forskellige telefonsamtaler, som politiet havde foretaget under efterforskningen. Landsretten afviste begæringerne. For Højesteret påstod T1 nu landsrettens dom ophævet under henvisning til rpl. §§ 943 [2] og 946, idet han anførte, at der i det for ham utilgængelige aflytningsmateriale muligvis kunne findes oplysninger af bevismæssig betydning for bevisningen af to imod T1 under sagen påberåbte telefonsamtaler. Der fandtes ikke at kunne gives forsvareren medhold i, at han i medfør af grundsætningen i rpl. §§ 810 og 823 eller på andet grundlag skulle have en almindelig adgang til at blive gjort bekendt med alt under efterforskningen tilvejebragt materiale, også sådant, som ikke fremlægges under domsforhandlingen og påberåbes som bevis under denne. [3] Den af forsvareren for landsretten fremsatte begæring om adgang til alt foreliggende materiale

907

fandtes herefter med rette afvist af landsretten. Bestemmelsen i rpl. § 750 a, stk. 5, ville vel ikke have været til hinder for, at en begæring om adgang til nærmere afgrænsede dele af materialet efter omstændighederne kunne være imødekommet, men det måtte være en forudsætning herfor, at forsvareren - f. eks. gennem afhøring af T1 havde tilvejebragt grundlag for en nærmere afgrænsning og konkret begrundelse af en sådan begæring, jfr. rpl. § 836. [4] men forsvareren havde ikke for landsretten fremsat en sådan begæring. Påstanden om ophævelse af dommen kunne herefter ikke tages til følge. Det bemærkedes iøvrigt at det ikke kunne antages, at sagen ellers kunne have fået et andet udfald.

Østre Landsrets dom 21. december 1959 (københavnske nævningekreds).

Under nærværende under medvirken af nævninger behandlede sag, i hvilken forundersøgelse har fundet sted ved **Københavns Byrets 2. afdeling**, er de tiltalte Benny Svendsen, Jørgen Stasig, Niels Preben Wejergang, Flemming August Nyborg Petersen, Georg Anton Hegner, Carl Emanuel Petersen og Fritz Kristian Nielsen i henhold til justitsministerens påtalebeslutning af 26. oktober 1959 ved anklageskrift af 30. s. m. fra statsadvokaten for København, således som dette er ændret under domsforhandlingen, sat under tiltale til at lide straf:

Benny Svendsen for 1.

forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved i marts eller første halvdel af april 1958 efter anmodning fra Fritz Nielsen og i forening med denne mod et vederlag på omkring 50 kr. at have optaget ca. 5 fotografier af radarinstallationerne m.v. ved flyradarstation "Skovhuse" ved Stensved og umiddelbart efter overgivet Fritz Nielsen filmen med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.

Overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra maj til august 1958, efter at han forinden i udlandet havde truffet aftale med fremmed efterretningsvæsen om at bistå dette, til Hegner og/eller Carl Petersen at have afleveret forskelligt fra hans militærtjeneste hidrørende undervisningsmateriale, nemlig:

1. eksemplar af "Lærebog for orlogsgaster".
2. Hæfte om orlogsskibe (fjernkendingslære).
3. Nogle trykte ark om luftfartøjer (fjernkendingslære).
4. Instruktionshæfter Om "droner".
5. Instruktionshæfter om karabiner og balistik.
6. Tegninger over låsemekanismer i garandgeværer.
7. Tavler over befalingsmænds gradstegn, med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
3. forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved i april eller maj 1958 efter forudgående aftale med fremmed efterretningsvæsen som beskrevet under forhold 2 med bistand af Stasig at have optaget 2 fotografier af værkstedsområdet ved og indkørselsvejen til Køge minedepot med overgivelse af fotografierne til fremmed efterretningsvæsen for øje.
4. overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i april eller maj 1958 efter forudgående aftale smed fremmed efterretningsvæsen, som beskrevet under forhold 2, at have afmærket Køge minedepots beliggenhed på et dertil indkøbt generalstabskort, hvorpå han afleverede det til Carl Petersen eller Hegner med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
5. - - -
6. overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra juli til oktober 1958 efter forudgående aftale med fremmed efterretningsvæsen, som beskrevet under forhold 2, af Wejergang, som han var sat i forbindelse med af Stasig, at have ladet sig udlevere forskelligt materiale, nemlig "Lærebog for Hærens Menige", "Feltinstruktion for Enkeltmand", "Håndbog for Hæren", nogle ark, omhandlende sprængningsmateriale, nogle ark, omhandlende landminer, nogle film, visende en atombombeeksplosion, et luftpostbrev fra militærattaché i Washington til chefen for Østre Landsdels kommando, indeholdende allerede offentliggjorte oplysninger om militære forhold i De Forenede Stater, et brev, indeholdende stamblad for værnepligtig i hæren i forbindelse med forflyttelse, samt 4 a 5 dagsbefalinger for Livgardens Vagtkompagni, hidrørende fra Wejergangs militære tjenestested, Livgardens Kaserne, Østervold, hvorefter han afleverede materialet til Carl Petersen og Hegner med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
7. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, ved den 31. juli 1958 efter forudgående aftale med fremmed efterretningsvæsen som beskrevet under forhold 2 på sin bopæl, Allegade 1, Køge, at have formået Flemming Petersen, som han var sat i forbindelse med af Stasig, til at udfærdige to tegninger over Petersens tidligere militære tjenestested, Stevnstørtet, omfattende henholdsvis fortets grundplan og

908

fortets underetage, samt en signaturforklaring vedrørende fortets indretning, hvorefter tiltalte overførte og rentegnede tegningerne på andet papir og afleverede såvel de sidstnævnte tegninger som

- signaturforklaringen til Carl Petersen med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
8. forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved den 20. august 1958 efter forudgående aftale med fremmed efterretningsvæsen som beskrevet under forhold 2 at have optaget 2 fotografier fra NATO-havnen i Korsør og Korsør havn af henholdsvis et dansk marinefartøj ved et radartårn og tre vesttyske marinefartøjer med overgivelse af fotografierne til fremmed efterretningsvæsen for øje.
 9. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, ved den 23. februar 1959, efter forudgående aftale med fremmed efterretningsvæsen som beskrevet under forhold 2 på sin bopæl, Allegade 1, Køge, at have opfordret oversergent Arne Friberg, der var tjenestegørende på flyvestation Værløse, til at tilvejebringe og udlevere sig militære oplysninger vedrørende flyvestationen, herunder om dens radaranlæg og dens bevogtning med overgivelse af oplysningerne til fremmed efterretningsvæsen for øje.
Jorgen Stasig for
 10. - - -
 11. overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i begyndelsen af juli 1958 i Køge at have sat Wejergang i forbindelse med Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, med henblik på, at Wejergang til brug for fremmed efterretningsvæsen skulle tilvejebringe militære oplysninger fra sit militære tjenestested, Livgardens Kaserne, Østervold, til Svendsen.
 12. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, og for søg på overtrædelse af § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved i slutningen af juli 1958 i Køge at have sat Flemming Petersen i forbindelse med Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, med henblik på, at Petersen til brug for fremmed efterretningsvæsen skulle tilvejebringe militære oplysninger, herunder efterretninger vedrørende forhold, som af hensyn til danske statsinteresser skulle holdes hemmelige, fra sit tidligere militære tjenestested, Stevnfortet, til Svendsen.
 13. for forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved den 20. august 1958 at have bistået Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, med at optage 2 fotografier fra NATO-havnen i Korsør og Korsør havn af henholdsvis et dansk marinefartøj ved et radartårn og tre vesttyske marinefartøjer med overgivelse af fotografierne til fremmed efterretningsvæsen for øje.
Niels Preben Wejergang for
 14. Overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra juli til oktober 1958 i Køge mod vederlag på ialt 1200 kr. at have afleveret forskelligt materiale, nemlig: "Lærebog for Hærens Menige", "Feltinstruktion for Enkeltmand", "Håndbog for Hæren", nogle ark, omhandlende sprængningsmateriale, nogle ark, omhandlende landminer, nogle film, visende en atombombeeksplosion, et luftpostbrev fra militærattachéen i Washington til chefen for Østre Landsdels kommando, indeholdende allerede offentliggjorte oplysninger om militære forhold i De Forende Stater, et brev, indeholdende stamblad for værnepligtig i hæren i forbindelse med forflyttelse, samt 4 a 5 dagsbefalinger for Livgardens Vagtkompagni, hidrørende fra hans militære tjenestested, Livgardens Kaserne, Østervold, til Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, med henblik på materialets videregivelse til fremmed efterretningsvæsen.
Flemming August Nyborg Petersen for
 15. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, ved den 31. juli 1958 på Svendsens bopæl, Allegade 1, Køge, på opfordring af Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, at have udfærdiget to tegninger over sit tidligere militære tjenestested, Stevnfortet, omfattende henholdsvis fortets grundplan og fortets underetage, samt en signaturforklaring vedrørende fortets indretning, og overgivet Svendsen dette materiale med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
 16. tyveri efter straffelovens § 276 ved en dag i juni 1959 fra lageret i firmaet Foght, Rådhuspladsen, København, hvor han var ansat som lagermedhjælper, at have stjålet en kupon gardinstof til en værdi af ca. 238 kr.
Georg Anton Hegner for
 17. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, og overtrædelse af § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved den 22. juli
909
1958, efter at han forinden i udlandet havde truffet aftale med fremmed efterretningsvæsen om fra Danmark at tilvejebringe oplysninger af efterretningsmæssig karakter, i forening med enten Carl Petersen eller Fritz Nielsen eller dem begge at have etableret forbindelse mellem Svendsen og fremmed efterretningsvæsen med henblik på hvervning af Svendsen til tilvejebringelse af efterretninger fra Danmark vedrørende militære anliggender, herunder efterretninger vedrørende forhold, som af hensyn til danske statsinteresser skulle holdes hemmelige.
 18. Overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved to gange, henholdsvis i juni eller juli 1958 i Køge og den 22. juli 1958 i København af Svendsen at have modtaget materiale af efterretningsmæssig karakter vedrørende militære anliggender og efter aftale med Svendsen videregivet materialet til Carl Petersen med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.
 19. - - -
Carl Emanuel Petersen for
 20. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, og overtrædelse af § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved, efter at han forinden i udlandet havde truffet aftale med fremmed efterretningsvæsen om fra Danmark at tilvejebringe oplysninger af efterretningsmæssig karakter, to gange, første gang i april 1958 alene, anden gang i juli 1958 i forening med Hegner eller Fritz Nielsen eller dem begge, at have etableret forbindelse mellem Svendsen og fremmed efterretningsvæsen med henblik på hvervning af Svendsen til tilvejebringelse af efterretninger fra Danmark vedrørende militære anliggender, herunder efterretninger vedrørende forhold, som af hensyn til danske statsinteresser skulle holdes hemmelige.
 21. Overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra april til oktober 1958 3 eller 4 gange i Danmark og Sverige af Svendsen og Hegner at have modtaget materiale af efterretningsmæssig karakter vedrørende militære anliggender hidrørende fra Svendsen og efter aftale med Svendsen og Hegner at have videregivet materialet til fremmed efterretningsvæsen.
 22. forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved i efteråret 1958 eller foråret 1959 dels fra sit skib "Runa", dels i land i Danmark at have fotograferet forskellige objekter af militær interesse i Århus Havn og "Kastrup Syd", såsom havneanlæg, olietanke og en hangar, samt kyststrækninger ved Møns Klint med overgivelse af fotografierne til fremmed efterretningsvæsen for øje.
Fritz Kristian Nielsen for
 23. forsøg på overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, jfr. § 21, ved i marts eller første halvdel af april 1958 at have formået Svendsen til og derpå bistået ham med at optage ca. 5 fotografier af radarinstallationer m.v. ved flyradarstation "Skovhuse" ved Stensved og umiddelbart efter af Svendsen at have modtaget filmen med videregivelse til fremmed efterretningsvæsen for øje.

24. spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, og overtrædelse af § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i juli 1958 i forening med enten Carl Petersen eller Hegner eller dem begge at have etableret forbindelse mellem Svendsen og fremmed efterretningsvæsen med henblik på hvervning af Svendsen til tilvejebringelse af efterretninger fra Danmark vedrørende militære anliggender, herunder efterretninger vedrørende forhold, som af hensyn til danske statsinteresser skulle holdes hemmelige. - - -

Tiltalte Niels Preben Wejergang er født den 11. august 1937.

- - -

Tiltalte Fritz Kristian Nielsen er født den 25. oktober 1913.

Ingen af de tiltalte ses tidligere straffet af betydning for nærværende sag

- - - tiltalte - - - Nielsen har været fængslet siden den 8. juni 1959.

- - -

- - - tiltalte Wejergang - - - har været fængslet siden den 14. juli 1959.

De under domsforhandlingen foretagne ændringer i anklageskriftet er følgende:

Forholdene 1, 3, 8, 13, 22 og 23 angik oprindelig tiltale for fuldbyrdet forbrydelse, og det samme gjaldt forhold 12 for så vidt angår tiltalen efter straffelovens § 108.

Forhold 2 nævnte, at der var truffet aftale om bistand mod vederlag, og at afleveringen var sket til Hegner, Carl Petersen og Fritz Nielsen.

Forhold 5 (tiltalte Svendsen), for hvilket tiltale er frafaldet, var formuleret således: - -

Forhold 6 angik af dagsbefalinger for Livgardens Vagtkompagni kun dem og medtog et skrift betitlet "Forspil til Ragnarok".

Forhold 7 - - -

910

Forhold 8 - - -

Forhold 10 (tiltalte Stasig), for hvilket tiltale er frafaldet, var formuleret således: -

Forhold 11 nævnte, at forbindelsen var etableret mod et vederlag på 100 kr.

Forhold 12 - - -

Forhold 13 - - -

Forhold 14 angik af dagsbefalinger for Livgardens Vagtkompagni kun een og medtog et skrift betitlet "Forspil til Ragnarok".

Forhold 15 - - -

Forhold 17 (tiltalte Hegner) angav tiden som april og juli 1958 og etablering af forbindelse i forening med Carl Petersen og Fritz Nielsen.

Forhold 18 (tiltalte Hegner) nævnte tid, sted og hyppighed som april til oktober 1958 i København eller Køge flere gange.

Forhold 19 (tiltalte Hegner) for hvilket tiltale er frafaldet, var formuleret således: - - -

Forhold 20 (tiltalte Carl Petersen) omtalte tiden som april og juli 1958 og etablering af forbindelse i forening med Hegner og Fritz Nielsen.

Forhold 21 - - -

Forhold 22 - - -

Forhold 24 (tiltalte Fritz Nielsen) havde i indledningen følgende formulering: "i april og juli 1958 efter at han forinden i udlandet havde truffet aftale med fremmed efterretningsvæsen om fra Danmark at tilvejebringe oplysninger af efterretningsmæssig karakter i forening med Carl Petersen og Hegner".

Med hensyn til forholdene 5, 10 og 19 vil de tiltalte Svendsen, Stasig og Hegner efter det skete tiltalefravald være at frifinde.

Nævningerne har svaret bekræftende på dem i overensstemmelse med anklageskriftet ad forholdene 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 21 og 23 stillede hovedspørgsmål samt på et hovedspørgsmål ad forhold 6, om tiltalte Svendsen er skyldig i overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra juli til oktober 1958 - efter forudgående

aftale med fremmed efterretningsvæsen om at bistå dette - af Wejergang, som han var sat i forbindelse med af Stasig, at have ladet sig udlevere eller på anden måde erhvervet det i anklageskriftet nævnte materiale. et hovedspørgsmål ad forhold 12 om tiltalte Stasig er skyldig efter anklagen i spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, 3 hovedspørgsmål ad forholdene 17, 20 og 24 om de tiltalte Hegner, Carl Emanuel Petersen og Nielsen under de i øvrigt i anklageskriftet nævnte omstændigheder har etableret forbindelse mellem Svendsen og fremmed efterretningsvæsen med henblik på, at Svendsen skulle tilvejebringe efterretninger fra Danmark vedrørende militære forhold og herunder udforske eller give meddelelse om forhold, som af hensyn til danske stats- eller samfundsinteresser skal holdes hemmelige og yderligere 3 hovedspørgsmål vedrørende forholdene 17, 20 og 24 om de tiltalte Hegner, Carl Emanuel Petersen og Nielsen under de i øvrigt i anklageskriftet nævnte omstændigheder har etableret forbindelse mellem Svendsen og fremmed efterretningsvæsen med henblik på, at Svendsen til brug for dette skulle tilvejebringe efterretninger vedrørende militære anliggender, hvorved de satte dette efterretningsvæsen i stand til at virke indenfor den danske stats område. I de to hovedspørgsmål vedrørende forhold 24 er gerningstidspunktet, der i anklageskriftet er angivet som "i juli 1958", dog præciseret til "den 22. juli 1958".

Med hensyn til forhold 14 har nævningerne svaret benægtende på et dem i overensstemmelse med anklageskriftet stillet hovedspørgsmål, men bekræftende på et yderligere hovedspørgsmål, om tiltalte Wejergang er skyldig i overtrædelse af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, ved i tiden fra juli til oktober 1958 i Køge mod vederlag på ialt 300 kr. at have afleveret forskelligt materiale, nemlig "Lærebog for Hærens Menige", et luftpostbrev fra militærattachéen i Washington til chefen for Østre Landsdels kommando, indeholdende allerede offentliggjorte oplysninger om militære forhold i De forenede Stater, et brev indeholdende stamblad for værnepligtig i hæren i forbindelse med forflyttelse. Og 4 a 5 stk. dagsbefalinger for Livgardens Vagtkompagni, hidrørende fra hans militære tjenestested, Livgardens kaserne, Østervold, til Svendsen, som han vidste eller sikkert formodede var tilknyttet fremmed efterretningsvæsen, hvorved Wejergang satte dette i stand til at virke indenfor den danske stats område.

Et hovedspørgsmål ad forhold 22 i overensstemmelse med anklageskriftet har nævningerne besvaret benægtende.

På dem ad forholdene 3, 8 og 13 stillede tillægsspørgsmål, om de tiltalte Svendsen og Stasig er straffri efter straffelovens § 22, har nævningerne svaret benægtende.

På tillægsspørgsmål om den af tiltalte Stasig forskyldte straf kan nedsættes i medfør af straffelovens § 23, stk. 1, har nævningerne svaret benægtende med hensyn til forhold 11, men bekræftende med hensyn til forholdene 12 og 13.

Tiltalte Carl Emanuel Petersen vil herefter være at frifinde med hensyn til anklageskriftets forhold 22.

Med hensyn til forholdene 1, 13 og 23 samt forholdene 17, 20 og 24 for så vidt angår tiltalen for spionage efter straffelovens § 107, stk. 1, har retten ved en i dag afsagt kendelse i medfør af retsplejelovens § 904 bestemt, at ny domsforhandling skal foregå.

911

I øvrigt lægger retten nævningernes kendelse til grund.

Herefter vil tiltalte Benny Svendsen i medfør af straffelovens § 107, stk. 1, og § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, tildels jfr. § 21, være at anse med fængsel i 5 år.

Tiltalte Jørgen Stasig vil i medfør af straffelovens § 107, stk. 1, jfr. § 23, stk. 1, og § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, være at anse med fængsel i 1 år 6 måneder.

Tiltalte Niels Preben Wejergang vil i medfør af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, være at anse med fængsel i 2 år 6 måneder.

Tiltalte Flemming August Nyborg Petersen vil i medfør af straffelovens § 107, stk. 1, og § 285, stk. 1, jfr. § 276, være at anse med fængsel i 2 år.

Tiltalte Georg Anton Hegner vil i medfør af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, være at anse med fængsel i 3 år.

Tiltalte Carl Emanuel Petersen vil i medfør af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, være at anse med fængsel i 3 år.

Tiltalte Fritz Kristian Nielsen vil i medfør af straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1, være at anse med fængsel i 2 år.

I medfør af straffelovens § 86 anses for de tiltalte Svendsens, Hegners, Carl Petersens og Nielsens vedkommende 130 dage, for tiltalte Stasig 115 dage og for de tiltalte Wejergang og Flemming Petersen 106 dage af den idømte straf udstået.

Højesterets dom.

Den i denne sag af Østre Landsret den 21. december 1959 under medvirken af nævninger afsagte dom er indanket for Højesteret af de tiltalte Niels Preben Wejergang og Fritz Kristian Nielsen.

I pådommelsen har syv dommere deltaget: præsident Kaarsberg, Frost, Bodil Dybdal, Trolle, Spleth, Blom-Andersen og H. A. Sørensen.

Tiltalte Wejergang har principalt påstået frifindelse, subsidiært formildelse.

Tiltalte Nielsen har principalt påstået ophævelse af dommen og hjemvisning af sagen til landsretten, subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpelse.

Efter afsigelsen af den indankede dom har Rigsadvokaten ved skrivelse af 20. januar 1960 frafaldet tiltalen i de forhold, med hensyn til hvilke ny domsforhandling var besluttet, og landsretten har derefter ved dom af 16. februar 1960 frifundet samtlige tiltalte, for så vidt angår disse forhold.

Tiltalte Wejergang har til støtte for sin påstand om frifindelse gjort gældende, at det forhold, som ved nævningernes kendelse er anset bevist, under hensyn til karakteren af det afleverede materiale ikke kan henføres under straffelovens § 108, stk. 2, jfr. stk. 1.

Idet forholdet med rette findes henført under den nævnte straffebestemmelse, vil tiltaltes principale påstand ikke kunne tages til følge.

Fire dommere - Frost, Bodil Dybdal, Blom-Andersen og H. A. Sørensen - stemmer for at nedsætte straffen for tiltalte Wejergang til fængsel i 1 år 6 måneder, hvoraf nu 9 måneder anses udstået.

Tre dommere - Kaarsberg, Trolle og Spleth der finder den fastsatte straf passende, stemmer for at stadfæste dommen, for så vidt angår tiltalte Wejergang.

Tiltalte Nielsens forsvarer, landsretssagfører Carl Madsen, har til støtte for tiltaltes principale påstand anført, at landsretten med urette har afslået nogle af ham fremsatte begæringer om adgang til at gøre sig bekendt med alt foreliggende materiale vedrørende de af politiet under efterforskningen foretagne telefonaflytninger. Der er herved tilsidesat en rettergangsregel, og dette må bevirke, at den indankede dom ophæves, jfr. retsplejelovens §§ 943 og 946.

Landsretssagfører Carl Madsen fremsatte første gang den anførte begæring - i forbindelse med en begæring om udsættelse af domsforhandlingen efter afslutningen af forundersøgelsen. Under denne havde tiltalte ikke afgivet nogen forklaring om telefonsamtalerne, idet han i overensstemmelse med forsvareren ikke havde udtalt sig i sagen. Ved landsrettens kendelse af 17. november 1959 bestemtes det, at begæringen - og flere andre af forsvareren fremsatte begæringer - ikke kunne tages til følge. I kendelsen anføres, at forsvareren til støtte for begæringen har påberåbt sig grundsætningen i retsplejelovens §§ 810 og 823. Det anføres videre i kendelsen:

"Anklagemyndigheden har oplyst, at der inden domsforhandlingen vil blive foretaget afspilning for de forsvarere og tiltalte, som måtte ønske det, af alt det telefonaflyttingsmateriale, som har interesse for sagen og derfor er taget med i ekstrakten. Det øvrige materiale har

forsvarerne ikke ret til at blive gjort bekendt med, det skal efter retsplejelovens § 750 a, stk. 5, tilintetgøres.

Retten kan bl. a. under hensyn til den lige nævnte retsplejelovbestemmelse tiltræde, at forsvarerne ikke har krav på at blive gjort bekendt med det telefonaflyttingsmateriale, som ikke vil blive påberåbt af anklagemyndigheden. Begæringen kan derfor ikke tages til følge."

Landsretssagfører Carl Madsen påkærede kendelsen, men ved Højesterets Anke- og Kærensålsudvalgs kendelse af 28. november 1959 [5] blev kæremålet afvist i medfør af retsplejelovens § 968, stk. 2. Ved indledningen af domsforhandlingen i landsretten den 1. december 1959 - og også senere under

912

domsforhandlingen, efter at tiltalte Nielsen havde afgivet forklaring - fremsatte landsretssagfører Carl Madsen begæring om udsættelse og gentog sit krav om at få adgang til at høre alle eksisterende optagelser af telefonaflytninger vedrørende sagen. Landsretten bestemte imidlertid med samme begrundelse som i kendelsen af 17. november 1959, at domsforhandlingen ville være at fremme.

For Højesteret har landsretssagfører Carl Madsen anført, at der i det aflyttingsmateriale, som ikke er gjort tilgængeligt, muligvis kunne findes oplysninger, som kunne støtte et af ham under proceduren for landsretten fremsat anbringende vedrørende den nærmere forståelse af to telefonsamtaler af 20. og 22. juli 1958, ført mellem de tiltalte Fritz Kristian Nielsen og Georg Hegner. Af disse to samtaler var der fremlagt udskrift, som af anklagemyndigheden påberåbtes som bevis, idet anklagemyndigheden gjorde gældende, at samtalerne angik den ulovlige efterretningsevne. Forsvareren gjorde derimod gældende, at samtalerne kunne forstås som omhandlende nogle handler, i hvilke de tiltalte var implicerede, og hvoraf nogle muligt var ulovlige, men som ikke havde forbindelse med den rejste tiltale.

Landsretssagfører Carl Madsen har principalt fastholdt, at der tilkommer en tiltalt og hans forsvarer en almindelig adgang til at blive gjort bekendt med alt hos politiet foreliggende, under efterforskningen tilvejebragt materiale, uanset om det fremlægges for retten af anklagemyndigheden. Han har herved yderligere påberåbt sig bestemmelserne i retsplejelovens §§ 748 og 749. Subsidiært har han anført, at en del af det aflyttingsmateriale, som ikke var fremlagt, dog var omtalt i fremlagte akter og tildels påberåbt af politiet under efterforskningen som grundlag for kendelser om forlængelse af aflytningstilladelser, og i alt fald til denne del af materialet burde der være givet forsvareren adgang.

Der findes nu ikke at kunne gives forsvareren medhold i, at han i medfør af grundsætningen i retsplejelovens §§ 810 og 823 eller på andet grundlag skulle have en almindelig adgang til at blive gjort bekendt med alt under efterforskningen tilvejebragt materiale, også sådant, som ikke fremlægges under domsforhandlingen og påberåbes som bevis under denne. Den af forsvareren for landsretten fremsatte begæring om adgang til alt foreliggende materiale er herefter med rette afvist af landsretten. Bestemmelsen i retsplejelovens § 750 a, stk. 5, ville vel ikke have været til hinder for, at en af forsvareren fremsat begæring om adgang til nærmere afgrænsede dele af materialet efter omstændighederne kunne være imødekommet. Men det måtte være en forudsætning herfor, at forsvareren f. eks. gennem afhøring af tiltalte havde tilvejebragt grundlag for en nærmere afgrænsning og konkret begrundelse af en sådan begæring, jfr. retsplejelovens § 836. Tiltaltes forsvarer har imidlertid ikke for landsretten fremsat en sådan begæring.

Der findes efter det anførte ikke at foreligge noget forhold, som kunne begrunde dommens ophævelse, og tiltalte Nielsens principale påstand vil således ikke kunne tages til følge. Det bemærkes herved iøvrigt, at det ikke findes antageligt, at sagen kunne have fået et andet udfald, hvis der var givet forsvareren adgang til at gøre sig bekendt med det ikke fremlagte aflyttingsmateriale eller dele af dette. Ved nævningernes bevisbedømmelse var det nævningerne bekendt, at forsvarerens begæringer ikke var efterkommet, og det var ikke fra ankla-

gemyndighedens side bestridt, at de tiltalte Nielsen og Hegner havde været impliceret i handler som af forsvareren anført. Ved bevisbedømmelsen med hensyn til de to samtaler af 20. og 22. juli 1958 - hvoraf båndoptagelser blev afspillet under domsforhandlingen - må der antages at være henset til disse samtalers indhold og til tiltalte Nielsens og tiltalte Hegners forklaringer derom samt til sammenhængen med det af de andre tiltalte forklarede og de i sagen i øvrigt oplyste.

Seks dommere - Kaarsberg, Frost, Bodil Dybdal, Trolle, Spleth og Blom-Andersen - finder den for tiltalte Nielsen fastsatte straf passende og stemmer for for hans vedkommende at stadfæste dommen, således at nu 10 måneder af den idømte straf anses udstået.

En dommer - H. A. Sørensen - stemmer for at nedsætte straffen til fængsel i 1 år.

Der vil være at give dom efter stemmeflertallet.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom bor ved magt at stande, dog at straffen for tiltalte Niels Preben Wejergang bestemmes til fængsel i 1 år 6 måneder, hvoraf 9 måneder anses udstået, og at 10 måneder af den tiltalte Fritz Kristian Nielsen idømte straf anses udstået.

Sagens omkostninger for Højesteret udredes, for så vidt angår tiltalte Wejergang, af det offentlige, herunder i salær til højesteretssagfører Jarding 1500 kr., og for så vidt angår tiltalte Nielsen af denne tiltalte, herunder i salær til landsretssagfører Karl Madsen 2000 kr.

1. T henviste til materialets efterretningsmæssige betydningsløshed. Jfr. Hurwitz: Den danske Kriminalret, spec. del, s. 25, Udvalgsbetænkning af 1949 vedrørende forslag til ændringer i borgerlig straffelov, navnlig kap. 12 og 13, s. 39-41, samt De nordiska Kriminalistfvreningarnas årsbok s. 105.
2. Jfr. Hurwitz: Den danske Strafferetspleje (3. udg.) s. 369 og 397, note 20.
3. Jfr. Hurwitz, l. c., s. 265-267 og 284, og C. Bang i Juristen 1949 s. 201.
4. Jfr. Hurwitz l. c., s. 158.
5. Jfr. U.1960.79.